

„CSALÁDI KRESZ”

Különböző családtípusok

A modul szerzője: Borbélyné Nagy Éva

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

8. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a A család					
A	<p>A tanár tájékoztatja a tanulókat a témáról és annak feldolgozásáról, majd megkéri a tanulókat, hogy olvassák el önállóan az irodalmi szemelvényt. Vagy az osztály közösen megtekinti a pedagógus által kiválasztott filmrészletet.</p> <p>Ezután a tanulók röviden megbeszélik a szemelvény vagy a filmrészlet tartalmát. A tanár segít a megfogalmazásban, összegzi a lényegét.</p> <p style="text-align: right;">15 perc</p>	<p>Empátia Képzelőerő Kommunikáció</p>	<p>Frontális osztálymunka – tanári magyarázat Önálló munka – olvasás vagy filmnézés Frontális osztálymunka – megbeszélés</p>	D1 (Forrásanyagok)	P1 (Instrukciók, ajánlások)
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Családmodellek, családtípusok – 1. lépés					
A	<p>A tanulók csoportmunkában rendszerezik és elemzik a családdal kapcsolatos ismereteiket. Ezekből tanulási térképet készítenek, azaz összegyűjtik a lehetséges családtagokat, és családtípusokat neveznek meg.</p> <p style="text-align: right;">15 perc</p>	<p>Ismeretek rendszerezése Képzelőerő Kreativitás Együttműködés Empátia</p>	<p>Csoportmunka – tanulási térkép készítése</p>	<p>Csomagolópapír, színes kartonlapok vagy rajzlapok, ragasztó, filctollak, olló D2 (Lehetséges családtagok)</p>	P2 (Tanulási térkép)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	<p>A tanár instrukciókat ad a tanulóknak családmodellek elképzeléséhez és felállításához (pl. csoportonként két-három családtípust gondoljanak át, egyet válasszanak ki, képzeljenek el egy vacsorát az adott családban stb.).</p> <p>A tanulók kiválasztanak egy családtípust, és annak megfelelően – a kreativitásukat és képzeletüket használva – felkészülnek egy két-három perces családi jelenet előadására dramatikus, pantomimelemek alkalmazásával.</p> <p>A tanár arra kéri a tanulókat, hogy próbáljanak néhány jellemző jegyet is érzékeltetni az adott családról, családtagokról.</p> <p style="text-align: right;">25 perc</p>	<p>Empátia</p> <p>Előadókészség</p> <p>Kreativitás</p> <p>Összefüggések felismerése</p>	<p>Csoportmunka – helyzetgyakorlat, szerepjáték tervezése</p>	D2 (Lehetséges családtagok)	P3 (Családmodellek felállítása)
II/b Családmodellek, családtípusok – 2. lépés					
A	<p>A csoportok bemutatják egymásnak tanulási térképüket egy-egy szóvivő közvetítésével.</p> <p style="text-align: right;">25 perc</p>	<p>Kommunikáció</p> <p>Összefüggések bemutatása</p> <p>Lényegkiemelés</p>	<p>Egész osztály együtt – prezentáció</p>		
B	<p>A tanulók bemutatnak egy epizódot egy elképzelt család életéből.</p> <p style="text-align: right;">20 perc</p>	<p>Empátia</p> <p>Kifejezőkészség</p> <p>Előadói képesség</p>	<p>Egész osztály együtt – előadás</p>		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Családmodellek, családtípusok – 3. lépés					
A	Értékelés: a tanár irányításával a tanulók megbeszélik a csoportok tanulási térképeinek közös pontjait, az értelmezések közötti hasonlóságokat és eltéréseket. A tanár figyel a főbb pontok összegyűjtésére, esetleg a táblára jegyezheti azokat. 15 perc	Elemzés Lényeglátás Szolidaritás Együttérzés	Frontális osztálymunka – megbeszélés		
B	Értékelés: a tanulók röviden megbeszélik a látott jelenteket. (Szempontok: miért volt érdekes, hogyan kapcsolódik a családhoz, milyen szerepek, mely családtagok jelentek meg benne stb.) A tanár kérdésekkel segíti a beszélgetést a családtípusok változatosságára fókuszálva. 15 perc	Elemzés Lényeglátás Szolidaritás Együttérzés	Frontális osztálymunka – megbeszélés		
II/d Családi KRESZ					
A	A tanár kiosztja a tanulóknak a D3 mellékletet. Feladat: „KRESZ-táblák”, szabályok alkotása. A tanulók kiscsoportokban a KRESZ-táblák mintájára táblákat készítenek feliratokkal, amelyen a családi KRESZ-t ábrázolják. A csoportok bemutatják egymásnak munkáikat, közben megbeszélik, értékelik a saját és a többiek munkáját. 30 perc	Képzelőerő Kreativitás Kézügyesség Tolerancia Szabálykövetés Empátia Szolidaritás Együttműködés	Csoportmunka – problémamegoldás, produktum készítése Egész osztály együtt – előadás, megbeszélés	D3 (KRESZ-táblák) Csomagolópapír, színes kartonlapok vagy rajzlapok, ragasztó, filctollak, olló	P4 (Családi KRESZ)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
A	<p>A csoportok – majd az osztály közösen – értékelik és lezárják a feldolgozást, számba veszik a tanultakat és a tanulságokat.</p> <p>A csoportok röviden megfogalmazzák, mit jelent a család, kik tartozhatnak bele, majd a közös megbeszélés során elmondják a többieknek, és egyeztetik véleményüket. A fórumot a tanár koordinálja; figyel, hogy mindenki szót kapjon, és a tanulók meghallgassák egymást.</p> <p style="text-align: right;">25 perc</p>	<p>Elemzés</p> <p>Értékelés</p> <p>Lényeglátás</p> <p>Szolidaritás</p> <p>Együttérzés</p> <p>Önértékelés</p>	<p>Csoportmunka – megbeszélés</p> <p>Frontális osztálymunka – fórum</p>		

TANÁRI MELLÉKLETEK

P1 INSTRUKCIÓK, AJÁNLÁSOK

A D1 mellékletben szereplő szemelvények mintaként szolgálnak. Választhatók, de ha több időt szán az előkészítésre, akkor többet, esetleg mindet fel lehet használni.

Tájékoztassa a tanulókat arról, hogy ezen, illetve a következő foglalkozásokon – amennyiben több részletben dolgozza fel a témát – a családi kapcsolatok szövevényeiről, az együttélés íratlan szabályairól, normáiról és a családtagok közötti érzelmekről lesz szó.

P2 TANULÁSI TÉRKÉP

A szakirodalomban elmetérképnek nevezett „vázlatot” gondolattérképnek vagy tanulási térképnek is nevezik.

A tanulási térképnek számos felhasználási területe van, beleértve a jegyzetelést, prezentációkészítést, óravázlat-készítést, -tervezést, piszkozatírást, ötletrohamot és problémamegoldást. A térkép készítésével a tanulók megtanulnak egy, az információk feltárására, vizualizálására és rendezésére vonatkozó eljárást. Mivel sok apró elem felhasználása segíti bevonni mindkét féltekét a tanulásba, a feldolgozott információra jobban és tovább emlékszünk.

A tanulási térkép egy grafikai technika. Lényege, hogy az információ lineáris módon történő lejegyzése helyett egy faágakhoz hasonló térkép formájában ábrázoljuk az ismereteket. Ez a vizuális reprezentáció segíti az információ globális megragadását, az egyes részek közötti összefüggések megragadását és a flexibilis gondolkodást. E térképeket változatos nevekkkel illetik és hivatkoznak rájuk.

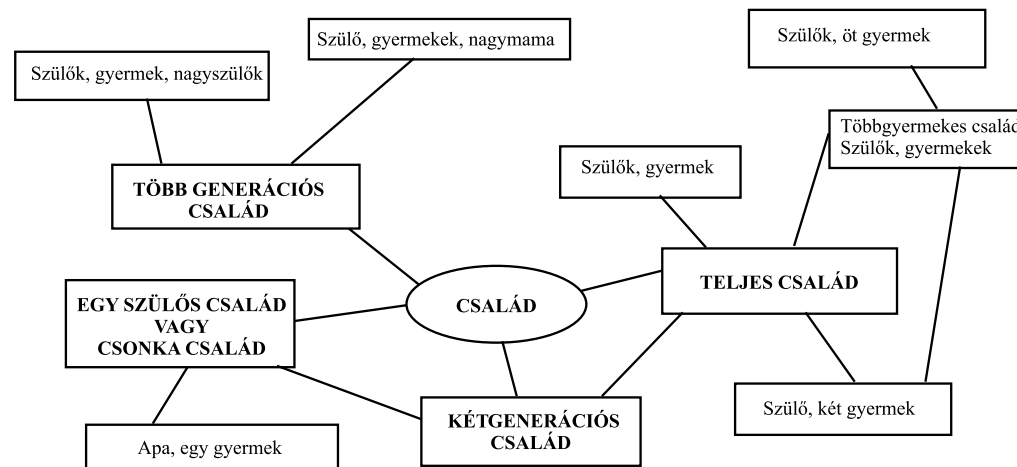
Egy főtémától sugárszerűen, ágak formájában nőnek ki a kapcsolódó fogalmak. Minden egyes ág egy kulcsszót vagy kulcsábrát tartalmaz. A részletek a fő ágakból hasonló módon alágakra bomlanak.

- A főtéma a középpontban van.
- Minden altémának van egy főága.
- Minden fogalmat egyszerű szavak jelölnek.
- Ahol lehetséges, minden fogalomhoz kép kapcsolódik.

Jegyzeteléskor a legtöbb diák csak egy színt és előre vonalazott papírokat használ, ami könnyen unalmassá válhat. Ahhoz, hogy agyunk számára vonzóbbá tegyük a jegyzeteket, használhatunk színeket, ritmust, mókás rajzokat. Egy tanulási térkép elkészítéséhez a következőket érdemes szem előtt tartani:

1. Vegyünk egy sima (nem vonalas vagy négyzetrácsos) papírt, és fekvé helyezzük magunk elé.
2. A lap közepére legalább 3 szín felhasználásával rajzoljuk fel az elmetérkép fő témáját megjelenítő képet, ábrát.
3. Rajzoljuk meg a fő ágakat, amelyek a vizsgált téma fő pontjait jelentik, s használjunk kulcsszavakat és kulcsábrákat.
4. Ezekhez adjuk hozzá a részleteket kulcsszavak, ábrák, szimbólumok formájában.
5. Színezzünk, és tegyük olyan széppé elmetérképünket, amennyire csak lehet.
6. Nyomatott betűkkel írjunk.
7. Nyilak használatával jelöljük az összefüggéseket.
8. Vidáman, jókedvvel készítsük.
9. Törjük át a megszokás korlátait. Használjunk vad színeket, ábrákat, hatalmas papírokat.
10. Ne ítélkezzünk, bátran írjuk le gondolatainkat úgy, ahogy jönnek.
11. Ne ragadjunk le egyik részletnél sem, nyugodtan ugrálhatunk az egyes szakaszok között.

(Forrás: <http://www.tanulasistrategiak.hu/temak/temaktanulasterkep.htm>)

Csonka család: 1 szülő család;
 Szülő nélküli család: nagyszülő(k) + gyermek(ek);
 Teljes család: szülők, gyermekek

Tanulási térkép – minta

P3 CSALÁDMODELLEK FELÁLLÍTÁSA

Ezt a gyakorlatot akkor érdemes elvégezni, ha:

- az osztály szívesen játszik;
- van idő mindkét gyakorlat elvégzésére;
- a pedagógus a tanulási térképet kevésbé találja vonzónak az adott osztály számára.

Feladat: családmodellek jellemzőinek dramatikus megjelenítése, adott vagy szabadon választott helyzetekben. (Vagy a tanár ad megjelenítendő helyzeteket – iskolába indulás reggel, vacsora, vasárnapi ebéd, hétvégi kirándulás, otthoni nagytakarítás stb. –, vagy a tanulókra bízta a választást.)

1. Alakítson 4–6 fős csoportokat.
2. Mondja meg a tanulóknak, hogy képzeljenek el csoportonként két-három családtípust. Ezekből egyet válasszanak ki.
3. Képzeljenek el egy reggelizést vagy vacsorát az adott családban, majd kreativitásukat és képzeletüket használva két-három percben játsszák el a jelenetet vagy helyzetet.
4. Osszák ki a szerepeket a csoporttagok.
5. Mondja meg a tanulóknak, hogy próbáljanak néhány jellemző jegyet is érzékeltetni az adott családról, családtagokról.
6. A jeleneteket a csoportok bemutatóját követően beszéljék meg.
7. Ebben az esetben nagyon kell figyelni az idő múlását, hogy mindegyik csoport bemutathassa saját jelenetét.

P4 CSALÁDI KRESZ

Feladat: Az előzetes munkákra, gyakorlatokra építve (családmodell – tanulási térkép, családmodell – dramatikus feldolgozás) alkossák meg a családi KRESZ-t.

1. Használják képzeletüket, kreativitásukat és meglévő ismereteiket.
2. A KRESZ-ben alkalmaznak szimbólumokat.
3. Az általuk ábrázolt vagy eljátszott családokra vonatkoztatva írják meg saját szabályaikat, normáikat.
4. Legyenek benne az együttéléssel járó gyakorlati és erkölcsi normák, íratlan szabályok, amelyek, ha jók, segítik, ha nem jók, akadályozzák vagy megrontják az emberi kapcsolatokat.
5. Ne feledkezzenek meg az érzelmekről sem!
6. Ne használjanak túl sok jelet!

7. A jelek legyenek érthetőek, egyszerűek.
8. Az „útjelző táblák” rövid, tömör szöveggel tájékoztassanak (pl.: Szakadékveszély! Ne lépj félre! Nyerd meg féltestvéred szeretetét! Bizalom! Őszinteség! stb.).
9. A csoportok egyenként mutassák be saját KRESZ-szabályzatukat. Szerencsés, ha a bemutatáskor a többi csoporttól kérdezzük, hogy szerintük mit jelentenek a jelek, mire vonatkoznak a feliratok. Így többen vesznek részt aktívan a téma összefoglaló tevékenységében.
10. A csoportok bemutatója után közös megbeszéléssel értékeljük a munkákat.

Változat: Írhat családtípusokat kártyákra, és azokat húzzák ki a csoportok képviselői. Az így kapott típusnak megfelelően kell KRESZ-t készíteni.